

Lakselus: Kvartalsrapport nr 1

Periode 1. januar til 31. mars 2011

1.0 INNLEDNING

Lakselusmitte fra oppdrett kan true villaksen. Derfor må lusenivået i oppdrettsanleggene holdes lavt. Lakselus og rømming er de største utfordringene for oppdrettsnæringen. Lakselussituasjonen har siden høsten 2009 vært alvorlig med høyere lusenivå og økt forekomst av resistens for de mest vanlige lusemidlene. Mattilsynet følger derfor oppdrettsnæringen tettere opp.

Det finnes flere forskrifter som regulerer forekomst av lakselus i oppdrettsanlegg. Formålet med disse forskriftene er å forebygge og begrense skadevirkning av lakselus på fisk i akvakulturanlegg og på villlevende bestander av laks og sjøørret. Dessuten har de som mål å motvirke utvikling av resistens mot lusemidlene.

Lakselusarbeid i tre faser

Mattilsynets lakselusarbeid er delt inn i tre faser. Første fase er å få ned lusenivået om våren slik at smittepresset er lavest mulig når smolten vandrer ut. Det målet ble nådd gjennom den pålagte koordinerte vinter- og våravlusingen i 2010. Tilsvarende runder med vinter- og våravlusning blir gjennomført nå i 2011.

Andre fase er å få til en bedre og mer koordinert lusebekjempelse mellom oppdretterne. Dette er næringens ansvar, men Mattilsynet overvåker og følger næringen tett. Oppdrettere er pålagt å ha en samordnet plan for forebygging og bekjemping av lus i sitt område.

I tillegg utarbeider Mattilsynet soneforskrifter for de områdene der tiltakene i luseforskriften ikke har hatt god nok effekt. Forpliktende koordineringsplaner er blant de viktigste tiltakene i soneforskriftene. I dag er det soneforskrift for Sunnhordland, Bjørnefjorden og Hardangerfjorden og for Nord-Trøndelag og Osen. Tilsvarende for Rogaland er sendt ut på høring, mens en soneforskrift for resten av Hordaland under utarbeidelse.

Tredje fase i Mattilsynets lusearbeid kan innebære en endring i arealstrukturen i oppdrettsnæringen. Gullestad-utvalgets rapport for effektiv bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen inneholder forslag til tiltak for bl. a. lusebekjempelse. Rapporten er på høring, og Mattilsynet vil gi sine innspill til forslagene.

Forventninger til næringen

Næringen har ansvaret for lusenivået i merdene, og Mattilsynet forventer at oppdrettsnæringen er sitt ansvar bevisst og holder lusetrykket lavt. Mattilsynet forventer at oppdretterne koordinerer lusebekjempelsen best mulig, gjennomfører riktig behandling og sørger for rask utslakting dersom man ikke får kontroll over lusenivået i anleggene.

Oppdrettsnæringen har tatt lusesituasjonen på alvor, og mange steder har man fått til et bedre samarbeid i lusebekjempelsen. Det gjenstår imidlertid et godt stykke igjen før det arbeidet er i mål.

Om statusrapporten

Denne statusrapporten oppsummerer perioden 1. januar til 31. mars 2011. I rapporten presenterer og kommenterer Mattilsynet lusetallene for regionene. Rapporten tar også for seg regionenes situasjonsbeskrivelser og hvilke tiltak Mattilsynet jobber med.

Kontaktpersoner:

For kommentarer på nasjonalt nivå – kontakt pressevakten 46 91 29 10

For spørsmål knyttet til regionene:

Region Rogaland / Agder: Regiondirektør Hallgeir Herikstad, tel. 91 53 96 83

Region Hordaland / Sogn og Fjordane: Regiondirektør Roald Vaage, tel. 97 68 54 85

Region Trøndelag / Møre og Romsdal: Seniorrådgiver Elisabeth Schei-Berg, tel. 92 09 27 40

Region Nordland: Rådgiver Eirik Jacobsen, tel. 97 62 60 75

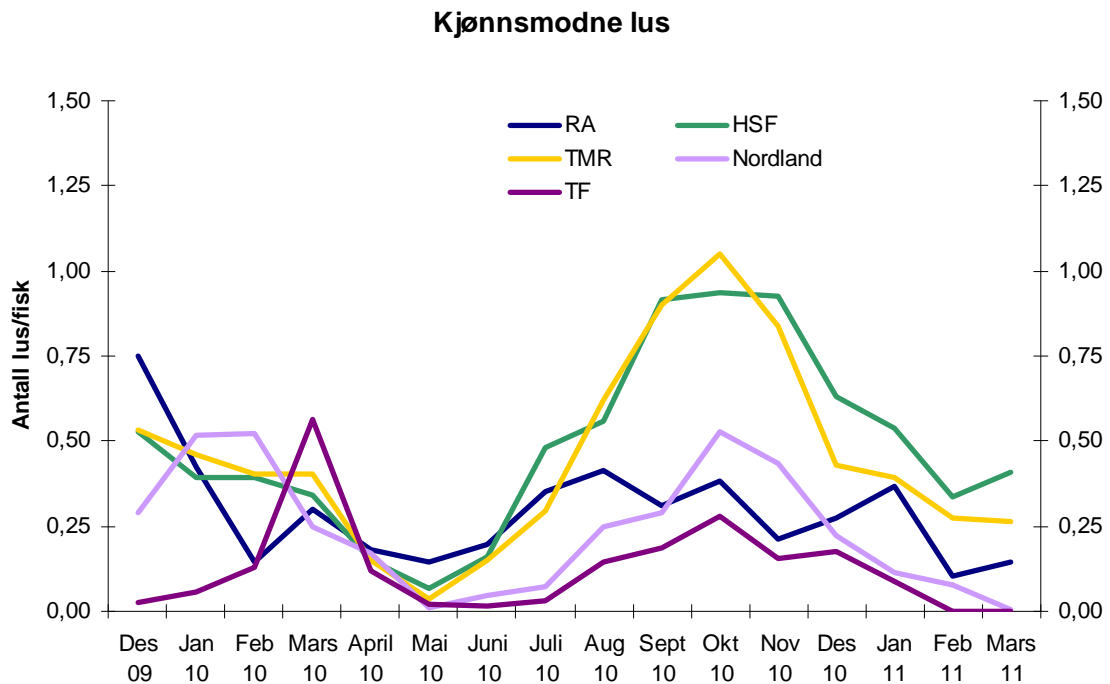
Region Troms / Finnmark: Rådgiver Marthe Iren Brundtland, tel. 95 24 74 66

2.0 LUSENIVÅ OG LUSETALL

Lusesituasjonen i oppdrettsanleggene er mye likt som i fjor, men med et noe lavere snitt. Lusenivået er under tiltaksgrensen.

I regionene Rogaland og Agder, Nordland og Trøndelag og Møre og Romsdal gikk lusetallene litt ned sammenliknet med i fjor, mens det gikk litt opp i region Hordaland og Sogn og Fjordane.

På grunn av de lave sjøtemperaturene om vinteren utvikler lakselusen seg saktere, og det er dermed mindre behandling mot lakselus.

Figur 1: Antall kjønnsmodne hunnlus per fisk fra desember 2010 til mars 2011. Det er bare lokaliteter som har hatt over 4 °C sjøtemperatur som er tatt med. For regionen Troms og Finnmark var det i månedene februar og mars ingen lokaliteter som hadde over 4 °C.

3.0 VINTERAVLUSING/BEHANDLING

I januar ble vinteravlusingen gjennomført. Hensikten med koordinert vinteravlusing, og senere våravlusing, er å samordne tiltak for å forebygge og begrense skadevirkningene av lakselus på villlevende bestander av laks og sjørøret. Det er også for å motvirke utvikling av resistens mot lusemidlene.

Lusetallene viser at man fikk lusenivået ned. Mattilsynets regionskontorer melder at koordineringen har fungert veldig godt mange steder, men det er også eksempler på det motsatte. I f eks sørlige delen av Ryfylke strakk vinteravlusingen seg over en for lang periode, dvs fra tidlig desember og ut i januar. Resultatet ble innbyrdes smitte mellom anleggene og et høyere lusetall/lusesmittetrykk enn både ønskelig og nødvendig.

Mattilsynet vil at oppdretterne forbedrer koordineringen. Koordinert lusearbeid gjør at man får lusenivået mer effektivt ned. Dessuten blir det færre behandlinger, man sparer på midlene og det er mindre resistensdrivende.

Tabell 1. Tabellen viser antall anlegg som var i drift i desember 2010 og januar 2011 samt antall anlegg som har rapportert om gjennomført behandling i de aktuelle månedene.

RK RA		RK HSF				RK TMR				RK NA				RK TF					
Des 10		Jan 11		Des 10		Jan 11		Des 10		Jan 11		Des 10		Jan 11		Des 10		Jan 11	
Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh	Tot	Beh
63	20	63	6	193	89	192	61	173	58	169	37	126	17	117	4	93	14	90	1

Som vi ser av tabellen var det mange som valgte å avluse i desember. Årsaken til det kan være at vanntemperaturen i desember fremdeles var relativt høy, og da får man bedre effekt av midlene mot lakselus. Mengden kjønnsmoden lus kom dermed under tiltaksgrensen 0,5 allerede i desember.

En annen årsak til at mange behandlet i desember, kan være at kravet om behandling i lukket enhet trådte i kraft fra nyttår. Vi kan ikke se bort i fra at en del valgte å behandle i desember fordi de ikke ville ha utstyr på plass i tide.

4.0 LUKKET BEHANDLING

Etter nyttår trådte kravet om behandling i lukket enhet i kraft. I korthet betyr det at badebehandling må foregå med lukket presenning eller i brønnbåt slik at man bedre kan kontrollere mengden legemiddel mht vannmengde.

Mange oppdrettere bestilte utstyr sent til tross for at kravet hadde vært kjent lenge. Tilbakemeldingene fra Mattilsynets regioner tyder imidlertid på at de fleste har det på plass nå.

Mattilsynet fikk fem dispensasjonssøknader fra kravet om behandling i lukket enhet. Fire av dem ble avslått, mens en feilaktig fikk dispensasjon.

Under vinteravlusingen ble det avdekket tre tilfeller med skjørtebehandling. Alle tilfellene er fulgt opp.

Våravlusing står nå for tur. Mattilsynet forventer at alle har utstyr på plass. Dersom Mattilsynet avdekker bruk av skjørt eller annet brudd på kravet om lukket behandling, vil anlegget bli politianmeldt.

5.0 RESISTENS

Resistenssituasjonen er uendret. I årets tre første måneder har det vært lite behandling pga lave sjøtemperaturer. Det har i tillegg vært stor rotasjon i middelbruk for å spare på midlene.

Generelt sett kan vi si at resistensproblemene fremdeles er størst sør i Nordland, Nord-Trøndelag og Sunnhordland. Disse tre områdene har multiresistens, det vil si at lusa er motstandsdyktig mot flere av behandlingsmidlene.

Fra Bodø og sørover er det nesten ingen områder som ikke har nedsatt følsomhet eller resistensproblemer mot et av lakselusmidlene.

6.0 LUSEPLANER

Alle oppdrettsanlegg plikter å levere inn luseplaner. Planene skal inneholde tiltak for forebygging og bekjemping av lus i området anlegget ligger i.

Luseplanene har fungert relativt dårlig. Mange planer kom for sent inn, og i flere steder måtte Mattilsynet varsle tvangsmulkt for å få dem inn.

Innholdet i planene er også av varierende kvalitet, og de følges i liten grad opp av aktørene.

7.0 SONEFORSKRIFTER

Mattilsynet utarbeider soneforskrifter for de områdene hvor de ordinære tiltakene i luseforskriften ikke har hatt god nok effekt. Forpliktende koordineringsplaner er blant de viktigste tiltakene i soneforskriftene.

I dag er det soneforskrift for Sunnhordland, Bjørnefjorden og Hardangerfjorden og for Nord-Trøndelag og Osen. Tilsvarende for Rogaland er sendt ut på høring. I tillegg er soneforskrift for resten av Hordaland under utarbeidelse.

Soneforskrift Sunnhordland, Bjørnefjorden og Hardangerfjorden

Brakkleggingen av de områdene som skulle brakklegges fra og med 1. mars har gått etter planen. Likevel gjenstår det fremdeles en del for å nå målene i forskriften.

Luseplanene fra anleggene har kommet inn altfor sent, og innholdet i dem er ikke godt nok. Aktørene er forpliktet til å følge luseplanene, men det gjøres også i for liten grad.

Soneforskrift for Nord-Trøndelag og Osen

Så langt ikke er gjort spesielle tiltak fra Mattilsynet for å følge opp soneforskriften spesielt. Oppdrettsanleggene følges opp med tilsyn og kontakt ved overskridelser på vanlig måte.

Spesielle krav som innmelding av brakkleggingsdato blir informert om i møte med oppdretterne og koordinator.